

Forum Ecclesiasticum

In Quo Jus Canonicum Universum, Librorum Ac Titulorum Ordine Per Quæstiones Et Responsa, Tam Canonistarum Veterum & Recentiorum, quàm Legistarum, in iis, quæ Utrique Juri, Canonico Et Civili Communia Sunt, Autoritate stabilita, Methodo clara & facili explanantur

Leuren, Peter

Moguntiae, 1719

Cap. II. De effectu & revocatione donationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73957](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73957)

CAPUT II.

De effectu & revocatione donationis.

Quæst. 573. Quis sit effectus donationis.

R Esp. Primo donatio simplex verbalis, necdum aequali traditione rei donatæ confirmata, quamprimum facta & à donatario acceptata producit in donante obligationem rem donatam præstandi, ut constat ex claro textu. §. 1. *Insti. h. t.* quam tamen donatarius propria auctoritate occupare non potest. parit siquidem talis donatio ortaque ex ea obligatio in donatario solum actionem contra donatorem ad tradendam rem verbaliter donatam, non tamen ex se sola, sed assistentiâ legis, nimirum. *L. si quis argentum. c. h. t.* ubi ea actio illi conceditur, unde & dicitur conditio ex lege; quia hæc lex nullum aliud certum genus actionis expressit. ita tamen, ut lex illa sit causa illius efficiens remota; unde & est actio civilis; & proxima sit conventio seu pactum legitimum donatorem inter & donatarium, ratione cuius est personalis, sicut & omnes conditiones sunt personales. Lauterb. *b. t. §. 34. juncto §. 35.* Estque hæc actio stricti juris. *L. 22. ff. h. t. & perpetua, & 30. annis præscribitur, transitque post mortem donatarii ad ejus hæredes; cum donatarius simplex præmoriens jus quæsitum ad suos hæredes transmittat adversus donatorem & ejus hæredes.* Lauterb. §. 35. *juncto §. 36. & 37. in fine.* Objectum hujus actionis est res donata præstanda; & quidem deductis seu reservatis alimentis donatori, ut deducto ære alieno, nimirum quod donator ex causa onerosa debet; cum donator, etiam condemnatus, non nisi in quantum facere potest, teneatur. Lauterb. §. 37. *juncto §. 39. juxta L. 41. §. 2. ff. de re jud. & expressum textum. L. 33. ff. h. t. ubi; actione, nimirum hac, non in solidum, sed quantum facere potest, convenitur. & l. 12. ff. eod. ubi; qui ex donatione se obligavit, in quantum facere potest, convenitur; sed enim, quod creditoribus debetur, erit detrahendum. Sed neque hæc actio se extendit ad fructus interea, quod donator est in mora rem donatam tradendi, perceptos. L. 11. ff. h. t. l. 9. §. 1. ff. eod. ubi; ex rebus donatis fructus percepti in rationem donationis non computantur, ex ea etiam ratione; quod ante traditionem donatarius non est dominus rei donatæ; res autem domino suo fructificant. Lauterb. §. 37. qui tamen id limitat hoc modo: nisi nondum consumpti sint. Neque se extendit ad usuras ob dilationem traditionis exigendas. Lauterb. *l. c. juxta l. 22. ff. h. t. ubi; eum, qui donationis causâ pecuniam vel aliud quid promisit, de mora solutionis pecuniæ usuras non debere summæ æquitatis est &c. idque, ne donatori sua liberalitas nimis damnosa sit; & quia donatio est stricti juris conventio. Quod si verò res donata post promissionem seu donationem verbalem illius à donante alienata est, reservatur tamen donatario dicta actio personalis contra donatorem ad æstimationem illius consequendam. Lauterb. §. 41. cum Bachov. ad vvesenb. b. t. n. 7. Paritur quoque ex donatione vindicatio rei, si donatario tradita sint rei donatæ ea instrumenta, quæ jus in ea re competens denotant, per l. 1. c. h. t. Brunem, *ibid.* Hahn ad Novell. 162. c. 1. v. interdum rei vindicatio. Lauterb. §. 34. Porro**

quod dictum de donatione simplice, etiam locum habet in donatione, quæ fit sub modo, quâ quid donatur, ut rursum quid fiat. v. g. ut præstentur alimenta, donatarius ad id præstandum. v. g. alimenta obligatur, & adigitur actione præscriptis verbis. *l. 9. ff. h. t. vel conditione ex lege. l. 35. §. fin. c. h. t. Lauterb. l. c. & modo illo non impleto donans ejusve hæres res donatas vindicat. L. 2. §. 3. c. de condit. ob caus. Re autem sic donata, ut post decem annos alteri restituatur, elapso hoc tempore, huic tertio competit eadem actio personalis contra donatarium ejusve hæredes. l. 3. c. de donat. qua sub modo. Lauterb. l. c. citans Fachin. l. 8. contrav. c. 88.*

2. Resp. Secundò effectus donationis perfectæ, seu per traditionem consummatæ est, ut vi illius dominium rei transeat in donatarium. *l. 1. 25. 33. ff. h. t. & si donator illius non erit dominus, conditio ulucapiendi & titulus pro donato, nisi fortè vitium ex alia causa subfuerit. l. 2. 3. 6. ff. pro donato. Lauterb. §. 29. juncto §. 28. dum interim simplex donatio erat tantum causa vel titulum rem ejusque dominium mediante traditione acquirendi. Unde si res duobus donata, & posteriori simul tradita, hic posterior est in dominio. *l. 2. c. de R. V.* nullo contra hunc priori donatario competente remedio, non reali; quia per solam conventionem jus in re consecutus non est, non personali; quia cum secundo donatario non contraxit. Sed solum competente ei actione contra donatorem. ita Lauterb. *cit. §. 28.* Non tamen ex ea donatione oritur donatario, etiam omnium bonorum, obligatio solvendi creditoribus donatoris; quia per hoc non evadit hæres, aut constituitur loco illius, sed manet & est successor singularis. *L. 2. c. de par. hered. ac proinde à donatoris existentis non solvendo creditoribus conveniri nequit. L. 15. c. h. t. & l. fin. c. de hered. abt. Lauterb. §. 40. citatis F. br. in cod. l. 8. tit. 34. def. 4. & Mevio. p. 5. decis. 271. à n. 2. qui dicat hanc sententiam verissimam secundum rationem juris; licet alii apud eundem Lauterb. admittant, hodièdum ex æquitate etiam directè adversus donatorum intentari posse actionem, donatore non existente solvendo. ut ea aliàs absolute contra eum intentari potest, & is conveniri in casu hypothecæ jam constitutæ in rebus postea donatis; uti & à creditoribus tantum chirographicis, si in eorum fraudem facta donatio. *L. 6. §. 11. L. 10. 17. ff. quo in fraudem creditor. Carpz. L. 5. resp. 63. n. 13. Mev. l. c. decis. 272. à n. 4. Lauterb. §. 40. intenta tamen prius, ut hic cum Carpz. *7. F. p. 2. c. 12. def. 28.* actione revocatoria. plures similes exceptiones vide apud Lauterb. *l. c.****

Quæst. 574. An & qualiter revocari possit donatio.

R Esp. Donatio inter vivos legitime & absolute facta (intellige, non tantum traditione consummata, sed & perfecta nudo pacto seu consensu, etiam nulla stipulatione interveniente vel traditione secuta, ut expressè de Lugo. *d. 23. num. 167. Pirh. h. t. num. 32.* de utraque enim accipiendæ leges; etsi quidam AA. ut Lauterb. §. 41. meminerint solum donationis traditione consummatæ) regulariter revocari nequit; neque, penitentiâ donatoris juxta expressum textum. *L. fin. c. de revocat.*

vocat. donat. neque per rescriptum Principis juxta clarum quoque textum. *L. 5. c. eod.* cum nemo temerè jure suo quæsito invitus privati possit, ne quidem Supremi Principis autoritate, nisi ob bonum commune seu utilitatem publicam, cui utique privata cedere debet.

2. Dixi primò donatio: *inter vivos*, nam donatio mortis causà à donatore quandocunque revocari potest, *L. mortis caus. il. 4. ff. de donat. caus. mort.* Clarus, §. donatio, q. 25. n. 2. dicens id in jure esse notissimum, idque vel expressè vel tacitè, ut si donator rem, quam donaverat (intellige, necdum secuta traditione) in alium alienet, ex hoc enim cenletur donatio revocata, *L. illud. ff. de donat. caus. mort.* Sic etiam ob convalescentiam donantis revocationem ceteri hanc donationem ait Clar. n. 4. Si facta instantis mortis periculo; secus, si facta hoc periculo non instante. Dixi secundò: *donatio facta absolute*: hoc est, merè liberaliter, & non ob causam, siquidem, si facta ob causam, ipso jure revocatur, causam non securam, & donanti competit rei vindicatio. *L. 1. c. de donat. ob caus. Clarus. l. c. n. 1. cum Curtio Jun. conf. 126. num. 14.* dicente communem. Dixi tertio: *regulariter & temerè*: cum interdum vel pro parte vel in totum revocari possit ob causas legitimas, quales ferè sunt sequentes: donationis inofficiositas, superveniens donatori paupertas, ingratitude donatarii, superveniencia liberorum, de quibus nunc in particulari.

Quest. 575. An & qualiter revocari possit donatio, quia inofficiosa.

1. Resp. Primò revocari potest donatio inofficiosa, qualis dicitur illa, quæ facta est contra officium paternæ pietatis in filios; ut si pater vel mater excessivè seu in tanta quantitate donavit uni vel etiam pluribus filiis, ut reliquis filiis sua legitima, hoc est, portio de bonis paternis vel maternis lege ipsis debita, auferatur vel minuat. tunc enim hi per querelam apud Judicem institutam post mortem patris revocare possunt donationem, non quidem in totum, sed in quantum ea modum excedit, & legitimam illis portionem abstulit aut diminuit, ut constat ex *L. si totas. l. si mater. & seq. c. de inoffic. donat.* Proceditque id ipsum, etsi talis donatio sit juramento confirmata; cum juramentum præstitum in damnum tertii non obliget. Clar. §. donatio, q. 24. num. 3. Gutt. de juram. p. 1. c. 9. à n. 8. Castrop. rr. 32. d. 2. p. 30. §. 2. n. 1. Muller, ad stru. h. t. th. 14. lit. 9. idem esse dicens de renunciatione hujus revocationis facta à donatore, seu illam nullum effectum habere; eò quòd illa revocatio non inducta in favorem donatoris, sed filiorum & hæredum illius. Præterea si donatio talis inofficiosa facta est personæ extraneæ absque animo fraudandi filios legitimam seu bona fide; dum v. g. quis per imprudentiam plus putans se habere in facultatibus suis, quam revera habet immoderatè & profusiores, quam legitima liberorum patitur, faciat donationes, revocari potest à filiis, non in totum, sed quatenus legitimæ eorum præjudicat. Si autem facta consilio seu animo fraudandi liberos, iisque nihil relictum donationem in totum revocari posse, idque in odium fraudis; si tamen iis relictum est aliquid, revocandam tantum usque ad legitimam debitam, docent Abb. in c. ult. h. t. n. 5. Clar. l. c. num. 2. & 4. Less. l. 2. c. 18. n. 112. Zoës. in ff. h. t. n. 76. apud Pich. h. t. n. 47. Contrarium, sive donationem in-

officiosam indistinctè, adeoque etiam factam animo fraudandi, revocandam tantum ad legitimam usque debitam filiis vel nepotibus, tenentibus Molin. d. 283. n. 12. Fachin. *L. 6. contro. c. 84.* Stru. h. t. th. 14. lit. 8. & aliis pluribus, quibus inhæret Castrop. l. c. §. 1. n. 2. citans quoque pro hac sententia Lessium, ex ea ratione, quod nullibi in jure ea distinctio expressa, fiatque tantum in citatis *ll.* (quæ donationes etiam factas extraneis comprehendunt) mentio revocationis usque ad legitimam tantum, quæ proinde, cum sit odiosa, ultra id, quod de ea ibi expressum, extendenda non est. Et certè, cum revocatio hæc donationis in totum esset mera pœna fraudis commissæ, saltem ante latam sententiam, non teneri donatarium illum extraneum, ad restituendum totum, bene dicit Molin. l. c. Porrò quod dictum hic de persona extranea, idem dicendum de liberis, dum uni facta donatio cum animo fraudandi ceteros. Brunem. ad *L. 3. c. de revocat. donat. n. 2.* Muller. ad stru. h. t. th. 14. lit. 1. Et quod dictum de liberis, intelligendum de liberis, sive sint primi, sive ulteriois gradus, item etiam si posthumi. item de collateralibus germanis & consanguineis, quibus de cæterò legitima debetur; salvo tamen inter has personas ordine successionis. Lauterb. §. 43. Item de parentibus ascendentibus, ita ut ex his competat illud jus revocandi donationem inofficiosam factam à liberis usque ad legitimam iis debitam, Molin. l. c. in fine. Castrop. cit. p. 30. §. 3. n. 3. de Lugo, d. 23. n. 203. Laym. l. 3. tr. 4. c. 12. n. 18. Pich. h. t. n. 49. Arg. l. 4. c. de inoff. donat. cum querela inofficiosa donationis inducta ad similitudinem inofficiosa testamenti l. ult. e. cod. hæc autem non minus competat parentibus quam liberis juxta *l. 15. ff. de inoff. testam.*

2. Extenduntur hæc dicta de revocatione inofficiosa donationis ad casum, in quo reipsa est liberalis donatio, extrinsecè verò simulatur esse venditio, permutatio aliuvè contractus ex causa onerosa, Lauterb. §. 44. Secus est, seu locum non habet revocatio, seu querela inofficiosa donationis, ubi pater verè & reipsa titulo oneroso alienavit quid in præjudicium legitimæ liberorum, ita ut alienatio illa ne quidem usque ad legitimam revocari possit. Clar. cit. q. 24. n. 5. Covar. in c. Raynut. de restam. §. 10. n. 9. Fachin. l. 6. contro. c. 85. Laym. l. c. Castrop. l. c. §. 3. n. 1. eò quòd parentes, dum vivunt, cum rerum suarum dominium habeant, alienare possunt, & quos voluerint, contractus celebrare. *L. non usque adeo. ff. si à parent. quis fuerit manu miss.* ubi autem alienatio facta in fraudem filiorum probaretur, revocanda erit & rescindenda, non secus, ac facta in fraudem creditorum. Castrop. l. c. n. 2. saltem usque ad legitimam, si tertius, cui alienata conscius fuerit fraudis, ut sentit. Clarus. l. c. tanquam æquius contra alios à se citatos, volentes, ne quidem in hoc casu fraudis ullatenus revocandam alienationem, Uti etiam revocationi locum non esse, si pater bona sua usque ad amissionem vel imminutionem legitimæ liberorum ludo perdidisset, dicit Lauterb. l. c. eò quòd dicta revocatio seu querela hæc actio subsidiaria; pecunia autem ludo perdita aliâ viâ repeti possit, juxta *L. fin. de aleatorib.*

3. Resp. Secundò: Ut hæc revocatio seu querela institui possit, requiritur, ut donatio ab initio statim sit inofficiosa, & insuper legitima tempore mortis non sit salva. *L. 1. & seq. c. h. t.* Unde si pater plures donationes fecit inter vivos diverso tempore quarum primæ modum legitimum non exceserunt, posteriores, tantum, quibus demum imminuta vel

adempta est legitima, hac actione impugnari posse; si verò eodem tempore facta, simulque sumpta minuunt aut tollunt legitimam, omnes pro rata revocandas, astruunt Zoëf. *h. t. n. 79.* Stru. *h. t. th. 14. lit. i.* Lauterb. §. 45. Sed neque institui potest ante mortem donatoris; eò quòd ante non præjudicet; cum adhuc non sit successio vel hæreditas, & filii vivente patre jus nullum habeant ad legitimam. Castrop. *l. c. p. 29. §. 2. n. 4. & p. 30. §. 3. n. 4.* cum Less. *l. 2. c. 18. du. 14. n. 113.* Neque etiam intra quinquennium à morte donatoris. Castrop. *l. c. juxta l. ult. c. de donat. inoff. juncta gl. penult.* et si Molin. *cit. d. 283. §. quod verò.* velit competere hanc actionem personalem querelæ spatio 30. annorum, juxta *L. sicut in rem. c. de præscrip. 30. vel 40. annor.* quam tamen sententiam oppido falsam, & nulla solida ratione probari posse, ait cum Brunne. Muller ad *Stru. h. t. th. 14. lit. 3. in fine.* ubi etiam, quòd minores opus non habeant hac actione seu querela; cum habeant remedium longè pinguius, nempe restitutionem in integrum.

Quest. 576. An & qualiter revocari possit donatio ob supervenientem donatori paupertatem.

REsp. Cùm donatione consummata donator habeat beneficium competentis vivendi, ut bene Lauterb. §. 39. adeoque etiam, si omnibus donatis non reservato sibi usufructu, inops fiat, donatarius ipsi ex iisdem alimentis præstare debeat, ut Idem citatis *L. 50. ff. de re judic. l. 8. de decur.* Supposito, quòd id non præstet, ob supervenientem paupertatem possit donatorem ad minimum partem donationis revocare, defendit apud eundem Tiraquellus ad *l. 9. c. de revocat. donat. V. omnia. n. 2. & seq.* Verùm quia hic casus potius referendus videtur ad revocationem propter ingratitude nem, paulò post de eo agemus pluribus.

Quest. 577. An & qualiter donatio revocetur ob supervenientiam liberorum.

REsp. Si quis tempore donationis non habens legitimos, nec sperans bona sua omnia aut notabilem eorum partem donavit cuicumque extraneo donatione simplice absoluta, etiam traditione consummata, eique postea nascantur filii legitimi, unus vel plures, etiam non obstante juramento de non revocando, aut facta renunciatione beneficii revocationis, licitè revocare potest in totum donationem, seu potius ea resolvitur irrevocabiler, teneturque donatarius donata restituere, nisi fortè facta ad pias causas, vel nisi donans profiteatur in religione. Responsio sic explicata communis est tam Legistarum quàm Canonistarum, & constat ferè quòd ad præcipua ejus membra ex claro textu. *L. si unquam. 8. c. de revocat. donat.* Ratio, in qua fundatur hujus legis dispositio, est, quòd donans non nisi sub hac conditione donasse præsumatur; si non nascantur mihi filii: cum nemo censeatur velle extraneos præferre suis liberis. Unde & verisimile est donantem tempore donationis non cogitasse de filio, & consequenter in eum eventum, quo ei filii nascantur, non donasse.

2. Dicitur itaque primo: *Tempore donationis non habens liberos legitimos, nec sperans:* si enim illos haberet, aut etiam verisimiliter speraret, quia conjugatus, juvenis & bonæ constitutionis est, cessaret dicta præsumptio, eum non cogitasse de futuris liberis, & sic factam à se donationem revocare non possit. Lauterb. *h. t. §. 54. juncto §. 57.*

Sed neque revocationi obstat, si eo tempore haberet quidem filium, sed illegitimum; quia præsumendum non est, speret talem, in quem regulariter pater non eo affectu fertur quàm in legitimum; intermittere velle donationem.

2. Dicitur secundò: *Omnia bona sua:* ad qua quia non spectat hæreditas, legatum, fideicommissum, antequam illorum dominium & possessio acquiratur, ad eorum repudiationem se non extendit. *L. si unquam,* utpote correctoria & exorbitans, sed potest quis ea repudiare, et si cogit & speret liberos sibi nascituros, citra quòd dein possit cum effectu poenitere de ea repudiatione. Tiraquel. *in cit. l. si unquam. v. donatione largitus. n. 180.* Molin. *tr. 2. d. 579. n. 23.* Sanch. *l. 7. mor. c. 7. n. 51.* Laym. *l. 3. tr. 4. c. 12. in fine.* quos citat & sequitur Castrop. *tr. 32. d. 2. p. 29. §. 1. n. 9.*

4. Dicitur tertio: *vel notabilem eorum partem:* ita ut non sufficiat cuicumque quantitatis, ut vult Covar. *1. var. c. 19. n. 11.* donatio, aut etiam modica & exigui pretii, quàm fecisset donator, et si de filiis nascituris cogitasset. Castrop. *l. c. n. 7.* Clarus §. *donatio. q. 22. n. 4.* Lauterb. §. 55. cum tales donationes considerata qualitate donatoris & donatarii, leves fieri exigat recta ratio & administratio bonorum ac familiarum. Sufficere tamen ad revocationem partem dimidia parte omnium bonorum minorem, & etiam rem singularem, ait Lauterb. & in genere quantitatem illam, quam donator non donasset, si de filiis nascituris cogitasset. Adhibendo etiam quòd ad, quamam donatio quantitatem notabilem contineat arbitrio prudentium virorum, ac præcipuè Judicis. Ut Molin. *d. 282.* Menoch. *de arb. cas. 133. n. 2.* Fachin. *l. 3. controuv. c. 88.* Castrop. *l. c.* Lauterb. citatis Carpz. Tiraq. Brunem.

5. Dicitur quartò: *cuicumque extraneo:* Tam et si enim *cit. l. 8. c. de revocat. donat.* loquatur de sola donatione facta à patrono libertis, ejus tamen decisionem Tiraq. *ad cit. l. v. libertis.* Cujac. *l. 20. observ. c. 5.* Fachin. *l. c. 85.* Castrop. *l. c. n. 3.* & alii passim extendunt ad quasvis alias personas, ex ea ratione legis omnibus communi; nimirum paternæ affectionis & pietatis præsumptione, quã præsumitur patrem non fuisse donaturum extraneo, sive is libertus, sive alius, si de liberis cogitasset.

6. Dicitur quintò: *donatione simplice & absoluta:* nam si donatio est remuneratoria, vel ob aliquam causam tenentem se ex parte donatoris ejusque commodum respicientem facta. V. g. ob præstita ei obsequia & beneficia, revocari nequit, ne quidem ex parte, nisi fortè quã excederet merita, ut de Lugo. *d. 33. n. 196.* ob supervenientiam liberorum. Quia non est propriè dicta donatio ex mera liberalitate procedens; sed potius mercedis præstatio & congrua bonorum administratio. Clar. *l. c. q. 23. n. 3.* Molin. *d. 282. n. ult.* Pirch. *h. t. n. 44.* Gutt. *de juram. p. 1. c. 9. n. 7.* quam sententiam communem dicit Castrop. *l. c. §. 4. n. 1.* contrarium tamen tenet valde probabiliter n. 2. cum Cujacio. *l. 20. observ. c. 3.* Fachin. *l. 3. controuv. c. 89.* & aliis; nimirum donationem, etiam remunerandi causâ factam, posse ob liberos postea susceptos revocari; saltem quòd ad partem præjudicantem legitimæ liberorum; eò quòd verisimile non sit, si cogitasset de liberis nascituris, eum, à quo beneficium accepit, remuneraturum fuisse donatione omnium bonorum, aut majoris partis eorum, aut etiam partis excedentis legitimam liberorum; præsertim

fertim cum id non exigit gratitudo, utpote quam exercere potest aliis grati animi signis. Si verò donatio ex parte donantis contineat meram liberalitatem, etsi causa, ob quam facta, teneat se ex parte tertii; ut si dotis gratià donatum sit mulieri extraneæ, revocari eam quoque non posse, neque à donatore, neque à filiis ejus, nisi in quantum inofficiosa, seu præjudicans legitimæ liberorum, tenent Molin. Gutt. Pirh. *ll. cit.* contra Zoëf. *in ff. h. t. n. 132.* eò quòd donetur illa dos ex causa onerosa, utpote donata, ut alliciatur maritus ad contrahendas nuptias cum tali persona; adeoque fieret marito injuria, si donatio illa etiam quò ad partem revocaretur. Eandem sententiam tenere videtur de Lugo. *d. 23. n. 196.* ubi etiam tradit generaliter, omnem donationem factam ob veram & proportionatam causam positam ex parte donatarii; quia jam posuit ex parte sua id, ad quò datum est, & fortassis, nisi donatio illa ad nuptias v. g. vel ad studia non præcessisset, non nupsisset, aut studia aggressus fuisset. Secus autem esse, seu non apparere, cur, in totum nequeat revocari donatio re adhuc integra, dum causa nondum posita est; quòd tunc videatur esse donatio merè gratuita; cum donatarius neque ex parte sua aliquid posuerit, nec ullam novam obligationem susceperit.

7. Dicitur sextò: *traditione consummata*: de hac enim potissimum hinc sermo est; cum dicatur donatarium debere donata restituere, & de donatione necdum completa seu verbali vix poterat esse dubium, quòd posset natis liberis revocari.

8. Dicitur septimò: *nascantur filii legitimi*: nam ob nativitatem filiorum illegitimorum donatio revocari nequit. Tum, quia nomen filiorum stat pro famosiore significato, & quæ in filiorum favorem sunt concessa, non sunt ad illegitimos extendenda, nisi eorum fiat expressa mentio: tum quia ordinariè non est tanta erga eos affectio patris, quos in peccato conceptos eum habere dedecet; neque ea necessitas providendi iis de legitima; cum communiter non solet eis provideri nisi de alimentis necessariis juxta eorum conditionem; adeoque præsumendum non est, velle patrem propter eos donationem aliorum bonorum maturè factam revocare, aut etiam eam facturum non fuisse. Et ita tenent Molin. *d. 282. §. dubium præterea. Clar. cit. g. 23. n. 6.* de Lugo. *d. 23. n. 188.* Castrop. *l. c. §. 1. n. 2.* Pirh. *h. t. n. 45.* cum communiore contra aliquos apud Molin. Veniunt tamen etiam nomine filiorum legitimorum legitimi per sublequens matrimonium, utpote qui in omnibus seu pleno jure habentur pro legitime natis ex legitima uxore per retrotractionem; adeoque posita illa legitimatione, donatio revocabitur Molin. Castrop. Pirh. de Lugo. qui posterior etiam expressè cum aliis dicit idem de legitimatis per rescriptum principis; eò quòd soleant parentes istiusmodi filiis, qui jam verè legitimati sunt, sive per sublequens matrimonium, sive per rescriptum principis providere & attendere, ut eos in successione multorum bonorum relinquunt; adeoque præsumendum, voluisse eos & hunc casum in donatione sua comprehendere. Contrarium tamen quò ad hoc postremum tenente Castrop. Sed videtur loqui de Jure Hispanico exigente præcisè ad hanc revocationem, ut filius natus sit ex legitima uxore, qualis non est legitimatus per rescriptum Principis. Posse quoque donationem revocari, dum filius illegitimus natus ante donationem, legitimatus verò

alterutro modo post eam, tradit de Lugo. *l. c. n. 190* contra Clarum, etsi is dicat sententiam suam esse communem. Eò quòd perinde videatur, ac si de novo nascatur filius legitimus donatori; cum de novo adveniat ei obligatio providendi huic filio ut legitimo, quæ obligatio ante non erat. Quin &, quamvis communis sententia habeat, ut videre est apud Sanch. *de matr. l. 7. d. 105. n. 8.* Secus esse, seu non posse revocari donationem, si pater donator in fraudem præcisè donatarii & donationis, ut nimirum occasionem haberet revocandi donationem, procuraret legitimationem illam, tradit de Lugo. *n. 191.* cum Sanch. *l. c. n. 10.* posse revocari donationem, saltem si fieret legitimatio per sublequens matrimonium; eò quòd donator utatur jure suo. De cætero idem dicendum, seu donationem revocandam ait de Lugo. *n. 192.* si filius legitimus fuisset jam natus tempore donationis, sed pater id ignorabat, vel etiam, si natus quidem sciebatur, sed ignorabatur esse legitimus, vel etiam putabatur esse illegitimus, aut non legitimatus, cum tamen esset legitimus aut legitimatus per rescriptum Principis, patre non procurante. Sed neque nomine filiorum veniunt adoptivi, ita ut propter adoptionem subsequenter revocari possit donatio. De Lugo. *l. c. n. 193.* Lauterb. *h. t. §. 54.* eò quòd talis verè propriè & simpliciter filius non sit, sed secundum quid tantum.

9. Dicitur octavò: *Filii unus vel plures*: sive etsi unica tantum nascatur proles; præsertim, cum appellatione liberorum etiam unicus veniat filius, *L. non est ff. de V. S.* unde etiam si unicum habens filium donet, donationem revocare nequit, etsi plures post donationem nascantur filii, Brunem. ad *L. 8. ff. de revocat. donat. n. 6.*

10. Dicitur nonò: non obstante etiam juramento vel renunciatione: quia permissum non est in vi juramenti præjudicare filiis in legitima debita. Et licet pater renunciare possit beneficio revocandæ donationis in eventum filiorum, quantum suà interest, seu quantum afficit bona excedentia legitimam; in tantum enim renunciatio præjudicat donanti. Non tamen quatenus respicit filios, & sic in totum revocari potest, & in totum revocationi renunciari nequit.

11. Dicitur decimò: *donatio ipso jure resolvitur*: quia absque ulla declaratione Judicis donatum ad donatorem revertitur, & is illud vindicare potest. Cum enim datum fuerit sub conditione: nisi filii nascantur, iis natis cessat donatio, & res ad pristinum statum, dominium & arbitrium donatoris redeunt; & quidem integrè seu quò ad totum, ut probatur ex *cit. l. 8.* Castrop. *l. c. §. 1. n. 5.* Unde, ut Idem cum Covar. *l. 1. var. c. 19. n. 1.* & Mol. *d. 282.* obligatus erit donatarius, ut dicitur in responsione, restituere integrum donatum; cum omne jus, quòd in eo habebat, perierit. Quòd tamen Castrop. cum Less. *l. 2. c. 18. du. 14. n. 11.* intelligendum censet; si à donatore repetatur; cum aliàs ex præsumpta ejus voluntate interim retinere possit.

12. Dicitur undecimò: *resolvitur irrevocabiliter*: ita ut etiam filiis mortuis donatore vivo non reviviscat donatio, quæ eorum nativitate fuerat revocata; quia donatio semel extincta reviviscere nequit, nisi donator, vel nomine ipsius Princeps eam iterum renovet, quòd supponitur non fieri. Ita probabilius docent Bart. *in l. Titio Seja. §. Imperator. ff. de legat. Sylv. V. donatio q. 1. n. 3.* Fachin. *l. 3. contrrov. c. 90.* Molin. *d. 282. §. dubium est.* Castrop.

Castrop. l. c. §. 2. n. 7. Confirmari videtur hæc sententia ex eo, quod *L. si unquam. c. de revoc. donat.* dicatur, id totum, quod donatum erat, revertitur in donatoris arbitrio & ditione mansurum. Quod si tamen donator filiis natis & mortuis non repeteret donatum, dum facile posset, præsumendum esse, voluisse confirmare donationem, ex qua confirmatione & quasi nova donatione donatarius in donatum jus acquirat irrevocabiliter, ita ut ab hæredibus donatoris molestari nequeat, docent, quot citat & sequitur Castrop. l. c. n. 3. Anton. Gomez. *Tom. 2. de donat. c. 2. n. 12.* Tiraq. in *L. si unquam. V. suscepit liberos. n. 137.* Fachin. l. c. Supponit autem hæc sententia, donationem nato donatori filio non resolvi, seu esse irritam ipso jure, (nisi forte donans expressè voluerit esse talem in eventum nascituri filii, in quo casu nec filii eam revocare poterunt, ut Lauterb. §. 57. citatis aliis) sed solum à donatore revocabilem seu irritabilem, qualis est propter ingratitudinem donatarii. Unde etiam docet de Lugo l. c. n. 182. validitatem donationis in hoc casu mortis nati filii dependere à voluntate donatoris habita ab initio donationis, ita ut si non voluerit nato sibi filio esse eam ipso jure irritam, sed solum reservaverit sibi vel filiis suis facultatem revocandi donationem (qualiter credit communiter esse intentionem donantis; cum id sufficiat ad hoc, ut filiis donatio non noceat) morte filii non irritetur, sed rata perseveret donatio; cum eo affectu fuerit donans erga donatarium, ut solum prætulit ei filios futuros, & eum non privari re donata, nisi intuitu filiorum, seu ad consulendum iis. Unde jam mortuis filiis non poterit eam revocare; quia ea revocatio non fieret ad consulendum filiis. Ita de Lugo, addens his non ob stare citata verba *L. si unquam.* cum plures non velint, quam quod in potestate donatoris sit filiorum intuitu revocare donationem, si voluerit. Sed quid si mortuo filio supervivens pater prudenter speret, sibi nasciturum rursus alium? Utique juxta de Lugo idem dicendum, quod de primo nato. Quod si verò pater ignorasset nativitatem filii, & ideo non revocasset donationem, eam revocaturus, si eam cognovisset, filio illo mortuo, adhuc perseveraturam donationem, & revocari ab eo non posse, ex eodem principio infert de Lugo n. 184. nimirum quia totum jus revocandi, quod tacitè sibi reservavit, fuit intuitu filii, cui noluit per donationem nocere, quod nocumentum, cum cesset morte filii, dein revocare non poterit donationem. Quod si è contra patre mortuo in hoc casu cognita nativitatis filii ante revocationem donationis, ubi eam revocare potuit, filius ei natus supervivat post donationem, videri eum eo ipso eam confirmasse, ita ut nec filius eam revocare possit, nisi in quantum inofficiosa est, & in præjudicium legitimæ sibi debitæ. Secus verò esse, seu filium posse contra totam donationem agere; eò quod tunc pater non censetur eam confirmasse, si pater nativitatem filii ignoravit, ex iisdem principiis deducit & probat de Lugo n. 185. Et si nec filius patri supervivens eam donationem non revocasset, uti poterat, posse tamen ejus hæredes, si sint donatoris nepotes, eam revocare; cum tunc sit eadem ratio, quæ de filiis; cum omnes suos posteros videatur donator præposuisse donatario extraneo, ait Idem de Lugo, l. c. quin & idem jus revocandi transire ad filiorum hæredes, etiam si hi

sint extranei, seu non nepotes donatoris, ait Idem. Sibi videri verius; eò quod, cum pater hoc jus reservavit filiis absque eo, quod constet illum id ita limitasse, ut illud in alios hæredes non possent transferre, censentur filii habere potestatem illud transferendi in alios hæredes; cum hoc ipsum cedat in utilitatem & bonum filiorum, posse ea bona relinquere suis hæredibus. Vide plura de his apud de Lugo.

13. Dicitur duodecimo, & per modum limitationis adjicitur: *nisi forte ad pias causas.* Dum enim facta ecclesiæ aliisve piis causis, eam revocari non posse in totum, spectato Juris civilis rigore, sed solum in quantum præjudicat legitimæ liberorum, cum ferè communi tradat Abb. in c. *fin. h. t. n. 5.* Clar. §. *donatio. q. 23. n. 2.* Molin. d. 282. n. 10. de Lugo. d. 23. n. 194. Covar. var. res. sol. l. 1. c. 19. n. 5. Castrop. l. c. n. 1. Pirh. h. t. n. 43. Less. l. 2. c. 18. du. 14 n. 109. Laym. l. 3. tr. 4. c. 12. n. 19. Ratio prioris partis limitationis est, quod ecclesia, monasterium causæque piæ habeantur instar filiorum. arg. *ant. si quæ mulier. c. de SS. eccles. donatio* autem facta filio, natis dein aliis filiis non revocatur in totum, sed tantum, in quantum præjudicat eorum legitimis. *L. si totas. c. de inoff. donat.* Dein quod præstatur ecclesiæ vel causæ piæ, præstatur Deo & in favorem animæ, quæ causa est æquè favorabilis ac filiorum. Ratio secundæ partis, quod revocari possit, in quantum præjudicat legitimæ liberorum, est, quod donans præsumatur quò ad portionem filiis debitam non prætulisse ecclesiæ, sed potius voluisse primo loco pietatis debito satisfacere, ut de Lugo. Et parentes de hac parte, utpote debitæ liberis, disponere nequeant, ut Castrop. Dixi tamen: *Spectato rigore Juris civilis;* nam ex quadam naturali æquitate & honestate revocari & restitui posse donata ecclesiis, natis donatori præter spem filii, optimè colligitur ex c. *ult. caus. 17. q. 4.* desumpto ex S. Augustino *Sermon. 52. de vita Clericor. ad frat. in eremo,* ubi laudatur Aurelius Episcopus Carthag. quòd res omnes reddiderit cuidam, qui liberis carens (reservato sibi usufructu) donaverat ecclesiæ, dum postea præter spem genuisset filios. Dignumque id laude ex eo patet, quòd vel sic purgetur suspicio avaritiæ; commendetur pietas, & fideles excitentur ad esse liberaliores erga ecclesiæ, ut Castrop. l. c. Neque his obstant verba, quæ adduntur in *cit. c. ult. in potestate habebat Episcopus non reddere, sed jure fori, non jure poli &c.* cum hæc intelligenda non sint de non redditione in totum; quia nec jure fori, nec jure poli totum datum retinere poterat; sed de non redditione totius, excepto eo, quod legitimæ filiorum debebatur; hoc enim reliquum retinere poterat absque eo, quòd ageret contra Justitiam, aut etiam peccaret lethalter; etsi hoc ipsum etiam reddere erat honestius & majoris ædificationis. Atque ita hunc locum S. August. explicant cit. AA. Monet tamen etiam de Lugo n. 195. hodie hanc majorem honestatem non esse titulum sufficientem ad hoc, ut Prælati regularis etiam cum consensu sui Capituli donata ecclesiæ suæ integrè reddere possit sine licentia Papæ; cum absque hac licentia bona immobilia & mobilia alienari nequeant; etsi esset sufficiens ratio, ut Papa hanc licentiam concederet.

14. Dicitur denique & pariter limitatur: *nisi donans ingrediatur monasterium, & in eo profiteatur.*

lur. Nam etsi teneant quidam professione donantis non secus ac natiuitate filii revocari posse donationem à donatore non habente filios; eò quòd monasterium sit loco filii eique pareatur; probabilius tamen id ipsum negant cum Felin. Tiraq. & aliis de Lugo d. 23. n. 198. Sanch. l. 7. moral. c. 3. n. 41. Wiestn. h. t. n. 22. qui tamen posterior ait, quòd res se ita habeat, si donatio alicui facta alio intuitu quàm professionis in religione emittenda; secus verò videri, si fiat isto intuitu; eò quòd talem donationem ex decreto Trid. sess. 25. c. 16. de regular. irritatam velint non pauci. De cetero ratio huius limitationis est, non tantum, quia illa juris fictio, quàm monasterium habetur, loco filii commentitia videatur, aut etiam permixta hac fictione, quia cit. *L. si unquam.* loquatur tantum de filiis veris, non fictitiis. Verum etiam ratio illius quasi à priore est, quòd donator non presumatur hunc casum exclusisse à revocatione, sicut exclusisse presumitur casum futurae prolis; cum homines etiam prudentes teste experientia non ita solliciti sint, ut provideant monasterio, quod ingressuri sunt, sicut ut provideant filiis suis nascituris; imò nunquam liberalius donent res suas etiam extraneis, quàm quando de ingressu in monasterium cogitant. de Lugo. l. c. quem vide.

Quest. 578. An, qualiter, & à quo ob ingratitudinem donatarii in donantem revocari possit donatio.

1. **R**esp. ad primum: posse donationes inter vivos omnino completas, seu postquam res donata traditione jam transit in dominium donatarii, adeoque à fortiore acceptatam, sed nondum completam traditione revocari ob ingratitudinem donatarii erga donantem admissam, extra omnem controversiam est ob claros textus Juris. *c. fin. h. t. l. 1. & fin. c. de revocat. donat.* Et quidem etiam post semel tantum admissam ingratitudinem, etiam si donatarius ejus penituerit. Lauterb. h. t. §. 2. cum Mozz. de contract. tit. quom. revocat. donat. n. 69. Sunt tamen casus, in quibus ob ingratitudinem revocari non potest à donatore ejusque hæredibus, etsi sint ex iis, in quibus eam revocari posse dicitur expressè. *L. fin. c. de revocat. donat.* Et primò quidem, si donatio est remuneratoria vel ob causam; quia non est propriè donatio, sed commutatio & compensatio meritorum. *L. penult. junct. Gl. v. irrevocabilis. L. Aquilinus. ff. h. t. Gl. in Li. ult. c. de revocat. donat. v. inveniatur. Abb. in c. ult. h. t. n. 11. Barbof. ibid. n. 17. Clar. l. c. q. 21. n. 4. Molin. l. c. n. 12. Pirh. h. t. n. 37. Molin. de primog. l. 3. c. 11. n. 44. Castrop. l. c. §. 3. n. 1. Revocari tamen potest, quatenus excedit merita; quia in tantum est merè liberalis. Pirh. l. c. Reiffenst. h. t. n. 66. Canif. in c. ult. h. t. n. 19. quod idem dicit Molin. tr. 2. de f. & f. d. 281. §. illud est. de donatione remuneratoria debita tantum ex decencia & honestate, & non ex Justitia. Quod tamen rectius negare videntur. Rebell. de obl. just. p. 2. l. 18. q. 9. n. 9. Castrop. l. c. n. 2. eò quòd eo ipso, quod debeat ex decencia, habeat vim & naturam honestæ compensationis. Hinc secundò revocari nequit donatio facta ratione dotis ob ingratitudinem mulieris vel viri; quia virtute & efficacia conditionis onerosæ, nimirum ut puella nubat, inducit rationem contractus. *L. si dotem c. de jure dotum. & l. fin. de promiss. dot.* Gutt. de juram. p. 1. c. 10. n. 4. Castrop. l. c. n. 3. qui tamen hoc ipsum variè limitat. Pirh. l. c. dicens, etiam datam ab extraneo, etiam post matrimonium solu-*

R. P. Leur. Jur. Can. Lib. III.

tum, siue extant liberi, siue non, revocari non posse. Tertio facta ecclesiæ, monasterio alterive loco pio revocari nequit ob ingratitudinem Prælati seu administratoris, vel Capituli, vel etiam utriusque. Clar. §. donatio. q. 21. n. 5. Less. l. c. n. 105. Castrop. l. c. n. 4. Azor. l. 11. c. 8. q. 5. Pirh. l. c. Zoëli. h. t. n. 97. & c. contra Abb. in c. verum. de condit. ap. posit. n. 3. quatenus sentit, posse revocari, ubi Prælatum unà cum Capitulo fuit ingratus. Ratio est, quia quòd ecclesiis causisque piis donatur, censetur principaliter donatum Deo, ut proin Prælatum vel Capitulum nec ambo simul, etsi ecclesiam repræsenterent, sed ipse Deus sit donatarius, in quem non cadit ingratitudo. Addit tamen Pirh. cum Zoëli. l. c. posse Prælatum ingratum, si fructus ecclesiæ spectent ad mensam ipsius, iis privari ad tempus vitæ suæ. Quartò collator beneficii collationem revocare nequit ob ingratitudinem collatarii in se committam; quia collatio non est merè liberalis donatio respectu collatoris; eum ex suo nihil donet, & ex necessitate officii teneatur conferre beneficia. Abb. in c. ult. h. t. n. 9. Molin. d. 281. in fine. Clar. l. c. q. 21. n. 6. Castrop. l. c. n. 6. Pirh. l. c. Quintò mater post mortem mariti libidinosè vivens non potest donata filio ob ejus ingratitudinem revocare. Lauterb. h. t. §. 50. Stru. ib. 15. lit. β. juxta l. 7. c. de revocat. donat. Vide Muller. ad Stru. l. c.

2. **R**esp. ad secundum: non tamen revocatur aut irritatur donatio ipso jure, ita ut admixta ingratitudine, etiam in causa in Jure expressa donatarius teneatur donata restituere; sed prius probata in judicio ingratitudine à donatore, sententia Judicis super ea contra donatarium lata. atq. cit. *l. fin.* Molin. l. c. d. 281. §. illud. de Lugo n. 172. Less. l. c. n. 104. Rebell. l. c. p. 2. l. 18. n. 9. in fine. Castrop. tr. 32. d. 2. p. 31. §. 1. n. 12. Pirh. h. t. n. 36. Haunold. de f. & f. tr. 9. n. 260. Et si re tradita donans impediretur vi vel dolo à donatario petere in judicio revocationem, posse eum uti viâ occultæ compensationis, eum citato à se Lessio. n. 106. astruit Pirh. l. c. Casu verò quo res donata tradita non fuisset, potest donator eam non tradere, & ingratum donatarium eam petentem repellere exceptione; cum cui post solutionem competit actio seu repetitio, multò magis ante illam detur exceptio; juxta *L. in vius. ff. de reg. jur.* Less. l. c. n. 105. Castrop. n. 13. Rebell. Pirh. *ll. cit.* Probata demum ingratitudine lataque sententiâ teneatur etiam in foro conscientiæ donatarius donata restituere; non tamen fructus ex re donata perceptos ante sententiam revocationis; cum eos receperit ex re propria, ejus dominium habebat; eò quòd quo usque accedat hæc sententia, certus sit donatarius rei donatæ dominium sibi competere, & consequenter provenientes ex ea fructus esse sub sua potestate. Ita Castrop. n. 14. aliis ab eo citatis, puta Molin. d. 281. §. quando autem. Gutt. de juram. cit. c. 9. sententibus teneri eum restituere fructus perceptos statim à contestata lite.

3. **R**esp. ad tertium: potestas revocandi donationem ob ingratitudinem competit soli donatori, & regulariter ad hæredes ejus non transit, sed extinguitur morte donantis, si in ingratitudinem scivit & tacuit, secus, si eam ignoravit. Abb. in c. fin. h. t. n. 4. Barbof. ibid. n. 23. Molin. l. c. n. 3. de Lugo l. c. n. 170. Castrop. l. c. p. 31. §. 4. n. 1. Pirh. n. 38. & DD. communiter teste Tiraq. in cit. *L. si unquam. v. susceperit liberos.* n. 172. Constatque claris textibus *c. fin. & l. fin. c. h. t.* Ratioque illius est, quòd hæc potestas & actio consurgat ex delicto, nimirum injuriâ illatâ à

fff

donat-

donatario; at actiones injuriarum extinguuntur morte injuriam passi. *L. injuriarum, ff. de injuriis, l. scum. §. qui injuriatur, ff. si quis caus.* Ad hæc actio injuriarum non censetur esse in bonis nostris ante litem contestatam; cum non sit rei persecutio, sed injuriæ illatæ vindicatio. *L. cum emancipatus, §. emancipatus, ff. de collat. bonor. & ibi gl.* præterquam quod donans, sciens sibi illatam injuriam, & potens eam vindicare revocatione donationis, eam non revocavit, nec revocationem intentavit, aut ad intentandam se paravit, censendus sit injuriam remisisse; & sic hæredes contra donatarium nihil movere possunt. Secus est, si injuriam ignoravit (intellige, etiam inculpabiliter) aut eam sciens, morte præventus aliave causâ impeditus, quò minus revocationem intentare potuerit, modò aliàs conquestus de injuria animum revocandi donationem ostenderit; tunc enim censeri nequit injuriam condonasse, & jus eam revocandi transit ad hæredes. *L. tres fratres, ff. de pactis, l. mater, ff. de inoff. testam. l. ult. de annali except. & colligitur manifestè ex c. ult. h. t. & l. ult. c. de revoc. donat. & ita docent Abb. in cit. c. ult. h. t. n. 7. Molin. cit. d. 281. n. 3. de Lugo, l. c. n. 169. Castrop. l. c. n. 2. §. 3. Pith. l. c. Sed & posse revocari donationem ab hæredibus donatoris ob injuriam illatam donatori post mortem, v. g. dum donatarius injustè læsit ejus famam vel honorem, vel promissa ei non observavit, docet de Lugo. l. c. n. 171. eò quòd, si id competabat hæredi, dum donator vivens ignoravit injuriam; quia censetur non tacuisse, id etiam ei competat, quando injuria inferenda post mortem necdum illata viventi; quia tunc multò minus censetur tacuisse: jura autem concedunt hanc facultatem, quando donator non tacuit.*

4. Resp. Ad quartum: Hæc actio revocatoria ob ingratitude[m] competit contra donatarium; contra ejus hæredes autem intentari nequit, neque res donata ab iis repeti, neque à donatore neque ab ejus hærede, donante mortuo. Ita Molin. l. c. de Lugo, n. 170. Pith. l. c. Castrop. cit. §. 4. n. 6. aliisque citati pro resp. præced. quod ipsum minus rectè probari à Molin. & aliis ex c. fin. h. t. & l. fin. c. de revoc. donat. dicit de Lugo. eò quòd citatis juribus nihil de hoc, sed solum de successoribus donatoris dicatur, quòd nequeant revocationis causam inchoare: sed melius ex eo, quòd revocatio illa sit pœna delinquentis donatarii; adeoque mortuo delinquentis ingrato non possit amplius contra ejus hæredes intentari actio ad hanc pœnam exequendam. Possè nihilominus ab hæredibus donatoris aut etiam ipso donatore adhuc vivente, dum vivente donatario ignorabat injuriam revocari donationem adversus hæredes defuncti donatarii, docent Abb. in c. ult. h. t. n. 7. Sylv. v. donatio, l. 9. n. 14. Molin. l. c. n. 3. Pith. l. c. Engels, h. t. n. 20. Reiffenst. n. 64. contrarium tenente Zoëlio. in ff. h. t. num. 104. eò quòd hæc actio competens vi. *L. fin. c. de revoc. donat.* adhuc sit ex delicto; adeoque contra hæredes delinquentis non competat, nisi lis cum defuncto sit contestata juxta *L. unic. c. ex delict. futur.*

Quæst. 579. Quorum bonorum donatio revocari possit ob ingratitude[m] donatarii.

Resp. Res donatæ aliæve pro iis comparatæ apud donatarium existentes tempore mortæ quæstionis repeti possunt, earum donatione revo-

cata. Res verò ante consumptæ vel bona fide alienatæ in hanc actionem revocatoriam non veniunt. Lauterb. in ff. h. t. §. 51. citato Mozzio. de contract. tit. quom. revoc. donat. n. 19. juxta *L. 7. de revoc. donat.* donata tamen per donatarium dein hypothecata repeti possunt; cum hypothecatio non sit vera alienatio, cum dominium rerum hypothecatarum permaneat apud debitorem, qui in hoc casu revocationis restituit hypothecam, salvo tamen creditori jure pignoris, quod donator lucrè debet, ne tertio in jure sibi quæsito ex revocatione fiat præjudicium *L. 18. §. 2. ff. de pignor. ait ita Lauterb. l. c.*

Quæst. 580. In quibus casibus ob ingratitude[m] donatarii fieri possit revocatio donationis.

1. Resp. Primò expressos in Jure casus esse sequentes, qui in *L. fin. c. de revocat. donat.* & in *c. ult. h. t.* enunciuntur. Primus si donatarius atroces injurias in donatorem effundat, ut dicitur in *cit. l. fin. c. ult. h. t.* adeoque hic comprehenduntur tam verba injuriosa vel contumeliosa & læsiva famæ vel honoris, quam facta (absque tamen manuum injectione, quæ ad secundam causam spectant) v. g. si captivum donatorem teneat, adulterium cum verba uxore, stuprum cum ejus filia committat. Si cornua aliudve quid simile pro morte regionis valde infamans ante fores illius appendisset. Ad quam quoque causam reducit Pith. h. t. num. 34. cum Molin. l. c. si nulla causa urgente donatarius donatorem accuset de crimine, ob quod pœna mortis, mutilationis, exilii, infamæ amissionis notabilis partis bonorum incurritur; aut si in simili causa sit testis, Procurator, Advocatus. Porò quæ atrox injuria sit, æstimandum ex circumstantiis & qualitate personæ, cui inferitur, dijudicandum relinquatur prudentis Judicis arbitrio.

2. Secundus, si manus impias & violentas in donatorem iniecerit, quod censetur fecisse, sive per se sive per alium juxta *L. non solum. de injur.* manibus graviter percussit, pedibus conculcet aut protrudat, fuste verberet, gladio vel scilicet vulneret, lapide impetat. modò hæc culpam lethalem contineant, ut dicitur de percussione Clerici in ordine ad communicationem; cum alias talis injectio dici non possit impia & graviter injuriosa. Unde nullatenus donatarius dici poterit ingratus, si pro sui aut proximi justa defensione hæc fecerit, vel etiam inferret donanti, quem probabili errore percutat alium. Molin. Pith. l. cit. alique communiter.

3. Tertius: Si notabile seu grave damnum in bonis fortunæ donatori injustè intulisset; ita ut non sufficiat hanc damnificationem intentatam esse, sed requiritur, ut actio secuta seu posita sit. verba enim pœnalis legis, qualis est illa concedens revocationem ob damnificationem, cum effectu sumi debent. Arg. *L. 1. ff. quod quisque juris, ita de Lugo. l. c. n. 167. Castrop. cit. p. 31. §. 1. n. 5. Pith. h. t. num. 34.* Quale hic censetur grave damnum arbitrio Judicis consideratis circumstantiis, præcipue personæ donatoris, decidendum. Abb. in *c. fin. h. t. n. 2.* & AA. jam citati. Ait tamen de Lugo non sufficere quodcumque detrimentum sufficiens aliàs ad peccatum mortale.

4. Quartus: Si vitæ periculum intulerit donatori, sive per se, sive per alium, etsi inde mors secuta non sit, ut AA. citati. quin & hæc secutâ, revocatio fieri

feri nequit; non ab ipso donatore, ut patet; non ab hærede, cui ea revocatio secundum dicta non competit; neque à Judice; eò quòd ab hoc non fiat revocatio, nisi ad instantiam. Reiffenst. *h. t. n. 56.*

5. Quintus: Si donatarius non servet conditiones & gravamina, sub quibus se in donatione obligaverat, qui casus etiam in l. fin. de revoc. donat. ponatur, omittitur tamen in c. ult. h. t. ex ea foras causa; quia, ut Castrop. *l. c. n. 7.* aliud remedium consequendi rursus donatum suppetit; vel ut de Lugo & alii, hic casus non tam ad ingratitudinem, quam ad Justitiam, ex qua donatarius tenebatur conventa servare, spectat. quanquam addat de Lugo. *cit. l. fin.* plus aliquid contineri, quam quòd ad obligationem Justitiæ compelli possit donatarius ad promissa servanda; nimirum, quòd etiam in pœnam non observatæ promissionis revocari possit donatio, quam tamen non observantiam esse etiam foeciem veræ ingratitudinis ait Castrop. *l. c.* cum Guet. & fateri de Lugo. Ut tamen ob has causas institui possit actio illa revocatoria, tria conjunctim requiruntur: nimirum ut in judicio dilucidis argumentis cognitionaliter, hoc est, præsentibus & auditis partibus plene sint probatæ & approbatæ. Stru. *ad ff. h. t. lit. 2.* Muller, *ibidem.* Lauterb. §. 46. juxta *l. penult. c. ult. c. de revocat. donat.*

6. Resp. Secundo: An ex aliis præterea causis ingratitudinis æqualibus vel gravioribus revocari possit donatio, non convenit inter AA. affirmant absolutè cum gl. communiter recepta. in *L. fin. de revoc. donat. v. voluerit.* Ripa, *ibidem. q. 14. n. 137.* Abb. in *c. ult. h. t. Clar. §. donatio. q. 21. n. 2. c. 3.* Menoch. *de arb. cas. 130.* Molin. *de primog. l. 1. c. 9. n. 32.* Less. *l. 2. c. 18. n. 104.* & ex Juristis Stru. in *ff. h. t. th. 15. lit. y.* Lauterb. *h. t. §. 49.* citatis Everh. in *top. loc. 111. n. 4.* Treutl. *vol. 2. d. 19. th. 7. lit. d.* qui etiam testatur, hanc sententiam in praxi servari. Cujac. in *cod. tit. de administr. tutor.* & alii passim. ex ea ratione; quòd ubi eadem est ratio, ibi eadem dispositio legis juxta *L. 32. ff. ad leg. Aquilam.* Ratio autem, cur in dictis calibus per *cit. l. c. fin.* revocatio inducatur, est, quòd donatarius loco obsequiorum benefactori inferens injurias indignum se reddit beneficio, unde quòd graves fuerint illæ injuriæ, eo indignior sit beneficio ac proinde urgentior causa revocandi donatum. His non obstante, quòd *cit. l. fin.* utatur particula taxativa & exclusiva tantum, dicaturque; ex his tantummodo causis donationis everti concedimus &c. quia per eam non excluduntur aliæ causæ æquales & graviiores, sed leviores, ut Castrop. *cit. §. 1. n. 9.* Cujac. *l. c.* dicens, leve argumentum ex his particulis desumi pro opposita sententia. Lauterb. *l. c.* & hanc sententiam communem dicit Castrop. *n. 10.* quamvis *n. 11.* probet raro vel nunquam contingere posse casum similis vel gravioris ingratitudinis ex se revocationem donationis exigentem, qui non in prædictis casibus contineatur. & sane hæc sententia æquitate naturali conformior videtur, ut bene Pirh. *h. t. n. 35.* eamque, si æquitatem, rationem favoremque parentum considerare velimus; non posse nos non amplecti, ait Muller. *h. t. th. 15. lit. d.* fatenturque id ipsum alii; etiam oppositæ sententiæ AA. Nihilominus oppositam seu negativam sententiam tenent Molin. *de 7. c. 7. tr. 2. d. 181. §. nobis verò.* Rebell. *de obl. just. 2. p. l. 18. c. 9. n. 9.* Laym. *l. 3. tr. 4. c. 12. n. 17.* Zoës. in *jus can. h. t. n. 12.* & in *ff. eod. n. 90. c. 91.* cum quibus sentire videtur de Lugo. *n. 173.* & in pun-
R. P. Leur. *Jur. Can. Lib. 11.*

cto juris verioremi videri ait Pirh. *l. c.* eò quòd in *l. fin. c. de revoc. donat.* absolutè restringatur ad causas ibi expressas; lex autem pœnalis, qualis est hæc; etiam propter paritatem & majoritatem rationis extendi non debeat ad casus non expressos, & sic in præsentem dicta revocabilitas ob ingratitudinem; cum ea ut supponit de Lugo, non sit de jure naturæ, sed de jure humano. Contrarium asserente Lauterb. nimirum illam revocationem odiosam non esse (intellige respectu donatoris: sed favorabilem potius, adeoque ad casus similes vel graviiores expressis extendendam. Interim tamen cum Zoësi, *cit. n. 91.* norant Pirh. *l. c.* Muller. *l. c. lit. 6.* & alii; donatarius negantem alimenta ei, à quo magnam partem bonorum dono accepit, redacto ad inopiam (quem casum AA. prioris sententiæ adducere solent pro sufficiente causa non expressa in *cit. l. fin.* ob ingratitudinem revocandi donationem, Stru. *lit. 6.*) cogi posse per Judicem ad alimenta præstanda; quòd imprimis procedere monet Brunem. *ad cit. l. fin. n. 10.* Si ex ipsa donatione inops factus sit donator, non tamen ad præstanda alimenta ultra modum rei donatæ, ut Stru. *l. c.* Uti etiam apud de Lugo advertit Rebell. quòd si res donata nondum transit in dominium donatarii, defectu nimirum traditionis, posse in foro conscientiæ donatorem cessante scandalo promissum non implere ob causas ingratitudinis æquivalentes iis, quæ in *cit. l. fin.* exprimuntur; quia videtur se non obligasse ad rem promissam in talibus circumstantiis præstandam.

Quest. 581. An donator renunciare possit potestati revocandi donationem ob ingratitudinem.

Resp. Renunciatio seu pactum, quò donator promittit in donatione, se non revocaturum illam ob ingratitudinem, non valet; & eo non obstante, revocari potest. Molin. *cit. d. 181.* (quem tamen Castrop. *cit. d. 281.*) *n. 10.* de Lugo. *d. 23. n. 174.* Pirh. *h. t. n. 39.* Castrop. *l. c. §. 2. n. 2.* citans insuper Ripa. in *cit. l. fin. q. 54. n. 180.* Tiraq. in *l. si unquam in præf. n. 140.* Gust. *de juram. p. 1. c. 9. n. 5.* Rebell. *l. c. n. 5.* quia, ut iidem, talis renunciatio est contra bonos mores, cum præbeat occasionem committendi ingratitudinem impediaturque omnino hæc legis puniendi istiusmodi ingratitudinem. Et hæc, etiam si donatio confirmata juramento; cum hoc sequatur naturam actus, cui adjicitur, Pirh. *l. c.* quòd si tamen juramentum adjiceretur ipsi renunciationi, seu promissio non revocandi confirmaretur juramento, illud servandum esse, & donationem revocari non posse; quin & juramentum non relaxandum sine consensu donatarii, tenent Tiraq. *l. c.* Gut. *l. c. c. 10. n. 6.* Molin. *l. c.* Laym. *l. c. n. 7.* quos citat Castrop. *l. c. n. 4.* dicens communem, ac insuper de Lugo, Pirh. *ll. cit.* ex ea ratione, quòd tale juramentum sine peccato & dispendio salutis æternæ jurantis servari potest; cum etsi illicitè sit præstitum; quia præbet occasionem peccandi, objectum tamen super quòd cadit, nimirum non revocatio donationis ob ingratitudinem secundum se est licitum; neque sinceritatem & honestatè rei juratæ impedit, quòd donatarius inde sumat occasionem delinquendi, ut Castrop. non secus ac juramentum de non petendo divortio, præstitum ab uxore, si maritus committat adulterium, servandum est juxta *c. quemadmodum. de jureju.* ut Pirh. citatis Molin. *ubi ante. n. 10.* Zoës. in *ff. h. t. n. 94.* Laym. *cit. c. 12. n. 17.* & insuper Castrop. qui tamen ipse contrarium tenet, *n. 5.* dum ait, se credere verius esse nullam
Fff 2

ex tali juramento nasci obligationem; eò quod, si simplex promissio non revocandi donationem ob ingratitudinem nulla est, quia præbet donatario occasionem peccandi, quam juramentum non impedit seu purgat, sed potius firmiorem reddat, etiam juramentum, non secus ac juramentum præstitum à negotiorum gestoribus, quòd non teneatur de dolo, furto &c. est nullum; quia promittitur aliquid,

quod anam præbet committendi delictum. Unde esto, in præfati post commissum delictum ingratitudinis licitum sit non revocare donationem; ea tamen non revocatio ante delictum promissa licita non est; cum non habeat causam, quæ occasionem, quam præbet delinquendi; vincat & honestam reddat. ita valde probabiliter Castrop. l. c. §. 2. n. 5.

TITULUS XXV.

De Peculio Clericorum.

Quæst. 582. Quid veniat nomine peculii Clericorum & quotuplex illud sit.

R Esp. Ad primum; nomine peculii in genere sic dicti quasi pusilla pecunia, vel pusillum patrimonium. *L. depositi. §. 3. ff. de pecul.* respectu Clericorum veniunt bona, quæ isti separata à bonis ad Ecclesiam immediate & directe spectantibus ejusdem Ecclesiæ permisso de facto possident ad exemplum eorum bonorum, quæ servis & filiis familias separatim à bonis domini vel patris habere permittuntur.

2. Resp. Ad secundum: est hoc Clericorum seu Beneficiatorum sæcularium triplex, & secundum aliquos quadruplex, ut communiter tradunt AA. Navar. *de re dit. Eccl. q. 1. monito 19. Valsq. tr. eod. c. 1. §. 2. du. 1. n. 16. Less. L. 2. de just. c. 4. n. 35. Laym. L. 4. tr. 2. c. 3. n. 1. Pirh. h. t. n. 2.* Primum patrimoniale quò continentur bona, quæ iis aliunde, quam intuitu beneficii, officii vel ministerii Ecclesiastici, nimirum ex hæreditate, legato, donato, vel aliis contractibus, arte vel industria, labore aliquo profano, sive ante, sive post clericatum non secus ac laicis obveniunt. Secundum quasi castrense, seu quasi patrimoniale; quod complectitur, quod Clerici, non ratione beneficii, sed ex industria vel labore aliquo spiritali & functionibus Ecclesiasticis tanquam præmia & stipendium, v. g. celebrando Missas, Sacramenta administrando, Vicarium temporalem, vel etiam Vicarium Generalem Episcopi Officiale agendo aliamve jurisdictionem exercendo, interessendo exequiis, echoro seu officiis divinis, tanquam præsentias & distributiones (quæ aliter etiam vocantur industrialia) acquirunt. Pirh. l. c. Reiffenst. h. t. n. 4. Wiestn. n. 2. qui etiam huc revocat, quæ ex congrua sibi debita ex beneficialibus proventibus frugaliter vivendo comparferunt, quæ etiam ab aliquibus speciale genus bonorum seu peculii, dicta bona parsimonialia, constituunt. Reiffenst. h. t. n. 3. juncto. n. 11. An verò his bonis annumerentur præsentias & distributiones, quas lucrantur interessendo choro & divinis officiis non ita conveniunt AA. negant Navar. *de re dit. q. 1. monito. 30. n. 2. Sanch. l. 1. mor. c. 2. du. 46. n. 4. Sarmient. de re dit. p. 3. c. §. num. 6.* & alii, quos citat & sequitur Reiffenst. h. t. n. 9. Affirmant probabiliter Covar. *inc. 7. de testam. n. 14. Tusch. lu. D. concl. 512. n. 1. Pirh. h. t. n. 2. Engels. h. t. n. 4.* ex ea ratione, quòd dentur tanquam stipendium laboris. ita an ad hoc peculium spectent bona, quæ Parochi & Curati ex talibus functionibus, quæ intuitu beneficii & officii parochialis acquirunt, non acquirunt, si tale beneficium curatum non haberent, qualia sunt obvenientia ex benedictione nuptiarum, sepulturis, administratione Sacramentorum & communiter fructus

stolæ vocantur, est controversia inter AA. Host. *in sum. h. t. n. 3.* negat hanc generalem regulam statuens, quòd omnia, quæ Clericus acquirat respectu Ecclesiæ & beneficii, non acquiratur, si beneficium non haberet, nullatenus bonis patrimonialibus vel industrialibus, sed merè Ecclesiasticis sint annumeranda; fructus verò illi stolæ acquirantur intuitu beneficii parochialis; cum res propriè dicatur acquiri intuitu & respectu alicujus rei, quæ si non respiceretur, vel non adesset, non acquireretur. Arg. *L. castrense. ff. de castrens. pecul. & §. 1. Inst. per quas pers. cuique acquirat.* ubi in simili peculium profectitium dicitur, quòd intuitu patris datur filio, non dandum, si pater non respiceretur. Nihilominus contrarium hodie communis & probabiliter affirmant. Nav. l. c. n. 19. Laym. l. c. Moiiu. d. 142. n. 2. Reiffenst. h. t. n. 7. Engels &c. eò quòd hi fructus seu redditus stolæ Clericis beneficiatis, etiam curatis, non intuitu beneficii, sed præcisè intuitu industriae seu laboris spiritalis dentur, tanquam stipendium & merces, ad quam Clerici istiusmodi non minùs jus habent ob labores spiritalis, quam laici ob labores profanos. Sed neque ex eo dici possint hi fructus acquiri intuitu beneficii, quòd non acquirerentur, si beneficium non haberent; cum ad hoc beneficium videatur se habere per accidens; dum dantes ista stipendia, sine ullo respectu ad beneficium solo intuitu & consideratione laboris spiritalis sibi impensi parochi largiantur, largiuntur, etiam id beneficium non haberet teste experientia, ita ferè Reiff. l. c. Tertium est peculium profectitium, sic dictum ob similitudinem quam habet cum peculio profectitio profano, complectens bona merè Ecclesiastica (quæ etiam aliqui beneficialia vocant) utpote originaliter spectantia ad Ecclesiam, quæ dein assignata à Prælati Ecclesiasticis certis Clericis tanquam beneficium propter officium spiritali ab iis exhibitum. cuiusmodi sunt redditus & proventus annui, qui ex fundis, prædiis, bonis, decimis Ecclesiæ percipiuntur v. g. ratione Episcopatus, Canoniciatus, parochiæ alteriusve beneficii titulo. Pirh. l. c.

Quæst. 583. An & quorum ex hisce bonis dominium habeant vel non habeant Clerici.

R Esp. Primò: Patrimonialium bonorum suorum Clericos sæculares hodie esse veros & absolute dominos, ac proinde de iis liberè disponere, non secus ac laicos posse ad quascunque causas, tam inter vivos, quam per ultimam voluntatem, habet communis & certa, pro ut constat ex *can. Episcopi. 12. q. 1. c. 1. & 9. de testam.* neque enim per Clericatus, aut Ordinum susceptionem se privant rerum suarum dominio, aut ejus à Jure in eas